

ቃል ስውአትና አይመክንን!!

/ብደራስን ጋዜጠኛን ፀጋይ ሓድሽ/

ቢሮ ርክብ ህዝብን መንግስትን ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይ ቅድሚያ ሰለስተ ዓመታት ቃል ስውአት ዘካተተት ሓገር ብሮሽር አዳልዶ ናብ ኣብያተ ዕዮ መንግስቲ አባላዊ ነይሩ። አምበኦርክስ ንመእተዊ ዝጥቀመሉ ዘለኹ ዕሑፍ ካብታ ብሮሽር ዝተወሰደ ምዃኑ አቐዲመ እሕብር። በዚ መእተዊ አቢሊ ድማ ቅድሚያ 25 ዓመታት ኣብ ሓውዜን ዝፈሰሰ ደም ናብ ለምዒ ይልወጥ ከምዘሎን ቃል ዝኾነ ይኹን ጉርዲ ዘይለግዎም ጀጋኑ ሰማእታትናን ንፁሃት ወገናትናን ከምዘይመኹንን ንሓዋሩ እውን ከምዘይመክንን ዘረጋግፁ ዝተወሰኑ ሓቅታት ከቕርብ እዩ።

ኣብ 1973 ዓ.ም ኣብ ኩናት ኣላማጣ ግራዝማች ዝተብሃለ ሓደ ተጋዳላይ ብከቢድ ይውጋእ። ኣብ'ቲ ጊዜ እቲ ውግእ ጥራሕ ዘይኮነ ከቢድ ነይሩስ ጥምየት ፃምእን ሓያል ድኻም እውን ነይሩ። ሽዑ እቲ ግራዝማች ዝብሃል ተጋዳላይ ምስውኡ ዘይኮነስ ኣብ ከቢድ ኩነታት ዝተርፍ ብዶቱ ኣሕዚንዎ። ሽዑ ትንፋሱ እናተቐረጸሎት እናሃለወት ንብዶቱ ዝስዕብ መልእኽቲ ሃዎም።

” ብዶት ሽግርን ፀበባን ሓላፊ እዩ። ብዕላማኹም ከይትዋዘዩ። ናተይ መስዋእቲ ናይ ኣሻሓት ራህዋዩ።” ምስ በለ ሓሳቡ እንክይወደአ ተሰወአ።

ኣብ 1973 ዓ.ም መርሒ መስከረም ኣብ ኩናት ዝተሰውአ ተጋዳላይ ገረንሰአ ዳምቡሽ ቁሩብ ፍልይ ዝበለ ተግባር ፈጸመ ከምዝሓለፈ መሓዙቱ ይዛረቡ። ኣብ'ቲ ኩናት ብፅኑዕ ተወቐዑ ተጋደልቲ መሓዙቱ ሓቕፎምዎ ደሙ ይፈስስ ነበረ። ድሓር ካብ ሞት ከምዘይተርፍ ፈሊጡ ነቶም መሓዙቱ ከምዚ በሎም፡-

“ ብዶት ንዕወት እኮ ኢና ዘለና። እዚ ከምዚ ዝበለ ናተይ መስዋእቲ ናይ ብዶት መቐሰልቲ ናይ ህዝብና ገልታዕታዕ ሎሚ እትርእይዎ ዘለኹም ፀገም እምበር ፅባሕ ሓጎስን ራህዋን ክኸውን እዩ።”

ድሕሪ እዚ መልእኽቲ ገረንሰአ ዳምቡሽ ካብ'ቲ ዝፈሰሰ ዝነበረ ደሙ ጠሚዑ ንብዶቱ በብሓደ ለኸዩዎም ናይ ደም ሓደራ ገዲፉ ሓሊፉ።

ተጋዳላይ ሙሴ ተኸለ ኣብ 1968 ዓ.ም ድሕሪ ኦፕሬሽን ኣክሱም ድማ ከምዚ ኢሉ ነይሩ።

“ብዎት ኩሉ ፈታዊ ይኹን ፀላኢ እንተስ ክፈትወካ እንተስ ክፀልእካ ውሽጣዊ ጥንካረኻን ዓርሰ እምነትካን መጀመሪያ ይምዝነካ እዩ። ስለዚ ብባዕልና ክንተአማመን አለና።”

ጅግና ተጋዳይ ሙሴ ተኸለ ኣብ ጨዓመስከበት ምስ ተወቐዐ ዝሰዕብ ኢሉ ሓለፉ።

“ብዎት ኣነ ወይ ብደርግ ወይ ብኻሊእ መድሓርሓራይ እንተዝርሸን ኣብ ፅርግያ እንተዝሰጣሕ እቲ ኣማውታይ ሕማቕ ምኾነ። ኣብ ፀረ-መስፍንነት ቃልሲ እጃመይ ከፊለ ምስወእይ ከጣዕሰኩም የብሉን። ግን እዚ ቃልሲ በዘይ ዘምበይበይ ኣብ ሸቶ ክተብፅሕዎ ሕድሪ እብለኩም።”

ስውእ ተጋዳላይ ኣፅገባ መራሒ ቦጦሎኒ 20 ነይሩ። ስውእ ተጋዳላይ ኣፅገባ ሓደ እዋን ምስ ደቂ ኣሃድኡ ኮይኑ ብረት እናፀረገ ዝሰዕብ ዘረባ ኣሕሊፉ።

“...እንቲም ብዎት ውሑዳት ንመስል እምበር ፅባሕ እኮ ኣሸሓት ኢና። እዘን እንፀርገን ዘለና ብረታት ወላዳት እየን። ገልታዕታዕ ሓሊፍና ናብ ዝሕሸ ባይታ ምስግጋርና ኣይክተርፍን። ካብዞም ኣብዚኣ ዘለና ዕድል ገጢሙዎ ናይ ሓርነት ሰንደቕ ኣብ ትግራይ እንትትትኩል ንምርኣይ ዝተዓደለ ክህልወና ይኸእል እዩ። እኒ እከለኸ ኣበይ ተሪፎም? በሃሊኡ ስለ ዝበዝሕ በዓል ዕዳ እዩ። ኣነ ንሱ ክኸውን ኣይምነን። እንተንሱ ግን ብዎቱ ኣበይ ከምዝወደቐ እንታይ ኢሎም ከም ዝሓለፉ ምፅናዕ እያ ተዋፅኦ።...”

“...ሓደ ጊዜ ኣብ ማእኸላይ ትግራይ ንራያ እናሓለፍና ክልተ ሚሊዮን ብር ዝኸውን ገንዘብ ወድብ ኣብ ክልተ በቐሊ ፅዒንና ነይርና። እታ በቐሊ ወዲ ራያ ዝብሃል ስውእ ተጋዳላይ ይኹኩባ ነበረ። ዳሓር ደፈጣ ዝበሃሉ ወታደራት ደርጊ ኣብ ሞንጎ ሒዋነን ማይ ቀያሕን ረኺቦሙና። ተኹሲ ምስ ከፈቱልና እተን ኣብቐልቲ ስለዘይለመዳ ይብርግጋ። ብፍላይ ወዲ ራያ ዝሓዛ በቐሊ ብጣዕሚ በርጊጋ። ሻቡ ወዲ ራያ ነቲ ተግዲናቶ ዘላ ቅርሻ ብላንጃ በጢሱ ኣብ ክሳዱ ሓኒቐ እናተዋግኦ ኣምሊጡ።...” ተጋዳላይ ሓጎስ ገመቹ ኮሚሳር ሰራዊት ኮይኑ ንወዲ ራያ ጅግንነቱ ዝገለፀሉ እዩ።

ወዲ ራያ ንምንታይ ዘይትመሃር በሃሊኡ ብዙሕ ነይሩ። ንሱ እንትምልስ ድማ ” ስምዑታ ኣነ ካብ ኩሉ ሙሉ እንኳዕ ኣይተረፍኩ እምበር ተማሃረ ዓዲ እንተዘይእቕናዎኹ ተኳሲ ኮይኑ ንውድብይ ክጠቕማ ወሲነ እስዋእ ኣለኹ።” ኢሉ ሓለፉ።

“ በሉ ቻው ብዎት! በቃ ደሓን ኩኑ። መስዋእቲ ሓያል ስለዝኾነ ንፍለየኩም ኣለና። ጠንክሩ ደጊም ጠንክሩ ውልቃዊ ድሌትኩም ገቲእኹም ምእንቲ ሓፋሽ ተገዝኡ። ብዎት ብዎት ሓደራ ከይትጠልሙና ሕድሪ ሓደራ እብለኩም።...” ወዲ ቐፀላ ተወጊኡ እናሃለወ ዝተዛረበ።

“ ኩሉ ንምስራሕ ዘይሳኣነካ ጅግና ሰራዊት ህ.ወ.ሓ.ት. ነዚ ታሪኻዊ ሓላፍነት ኣብ ግብሪ ንምውጻል ብህይወትካ ዘለኻ እዚ ዓብዪ ዕድል እዚ ከየምልጠካ። ቀይሕነትካ ብግብሪ ኣረጋግፅ።”

ብመስዋእትነት ዝተፈለገና ብዓት ንብርቱዕ ቀላፅምካን በሊሕ ሓንጎልካን ሓደራ ሓደራ...መትከልና ሓደራ ህ.ወ.ሓ.ት. ንገድፈልካ ኣለና።” ኣብራሃ ወ/ገብርኤል /ማንጁስ/ ብሓያል ተወጊኡ ኣብ ኣፍ ሞት እናሃለወ ዝተዛረበ እዩ።

እቶም ልዕል ኢሎም ዝተገለፁ ስውኣት ካብቶም ብኣሻሓት ዝግመቱ ሰማእታት ትግራይ ሓደት ንኣብነት ዝቐረቡ እዮም።ኩሎም ስውኣትና ነናይ ባዕሎም ንታሪኽ ዝቐመጥ ተግባር ፈጻሞም ዝሓለፉ እዮም።ንግና ክጥዕመና ንሶም ተበጅዮሙልና።እዞም ዝተገለፁን ዘይተገልፁን በኣሻሓት ዝግመቱ ስውኣት መላምል ደቂ ትግራይ ሙሉእ ሓርነት እንትውላዕ ብኣካል ንምርኣይ ኣይተግደሉን።እቲ ሓርነት ከምዝጋሃድ ኣብ ቦታ ውልቀ መላኺ ስርዓት ደርግ ዴሞክራሲያዊ መንግስቲ ተተኪኡ ህዝቢ ክምዝሓልፈሉ ግን ይኣምኑ ነይሮም።እዚ እምነቶም ካብቲ ገዲፎሙልና ዝሓለፉ ቃላቶም መርጫካ ምርግጋፅን ምርዳእን ይከኣል።

ድሕሪ ምድምሳስ ፋሽሽታዊ ስርዓት ደርግ እውን ኣብ ዘውጡኦ ዕላማ ፀኒዖም ንግና ሓቦን ኒሕን ኣሰኒጃም ዝሓለፉ ጀጋኑ ብዙሓት እዮም።ድሕሪ ምድምሳስ ፋሽሽታዊ ስርዓት ደርግ ኣብዛ ሃገር ፌደራላዊ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ተተኪሉ ህዝቢ ደረጃ ብደረጃ እናሓለፈሉ ሪኦም ካብ ዝተሰውኡ ዳርጋ ንኹሎም ብምውካል ዝተዘርበ ቃል ነብይ መለስ ዜናዊ ኣብዚ ክንዝክር።

ዕኑዕ ተቐላሳይ መለስ ዜናዊ ቅድሚ 16 ዓመት ብመፅሄት ኣሰር “ኣብ ቃልሲ ብዙሓት ብዓት ካብ ነንኻ ተፈልዮም።ስለዚ ነዞም ብዓት እዚኦም ንድሕሪት ተመሊስካ ክትዝክርም ከለኻ እንታይ ይስመዐካ?” ተባሂሉ ተሓቲቱ ዝስዕብ መለሰ።

“ቃልሲ እናተቐባበልካ ምኻድ እዩ።እቲ ሓደ ክወድቕ እቲ ሓደ ይትሰእ።እቲ ሓደ እናተረከበ ዝኸደሉ እንድዩ ንሳቶም ሞይቶም እንብለሉ ዝርከብ እንትሳኣን እዩ።እታ ንሳቶም ህይወቶም ዝኸፈሉላ ዕላማ ዝርከብ ሰብ እንክውዳእ እንተሎ ሽዑ ጠቕሊሎም ሞይቶም ኣለው ማለት እዩ። በኺቶም ሽዑ።ንሱ ክሳዕ ዘይኮነ ግን ብኣካል እዮም ተፈልዮም እምበር ህልዋት እዮም።ምኸንያቱ ነታ ሓሳብ እቲኣ ይነብሩ ነይሮም።ነታ ሓሳብ እቲኣ እውን እዮም ሞይቶም።እታ ሓሳብ ክሳዕ ዝሃለወት ብኣካል ሃለው ኣይሃለው ክሳዕ ክንድ እዙይ ለውጢ ዘምዕእ ኣይኮነን።ሓዘን ይፈጥር ይኸውን ኣብ ምንቅስቃስ ግን እታ ሓሳብ ክሳዕ ዘላ ኣለው ማለት እዩ።

ንባዕሎም ኢሎም ኣይኮኑን ነይሮም።ንባዕሎም ኢሎም እውን ኣይኮኑን ሞይቶም።ነታ ሓሳብ ኢሎም እዮም ነይሮም ነታ ሓሳብ ኢሎም እውን ሞይቶም።ስለዚ እንታይ ማለት እዩ እዙይ ንግና ነቶም ዝተረፍና ንግይ ዋላ ንኻልኦት ተጋደልቲ ክብል እንከለኹ ናትና ንብሎ ናብራ የብልናን ናትና እንብሎ ህይወት የብልናን።ተማቂልና ኢና ምስቶም ዘለው ምስቶም ዝተሰውኡ።ብምንታይ ተማቂልናዮ ናይ ሓባር ዕላማ ብምሓዝ።ኣጋጣሚ ኮይኑ ንሳቶም ተሪፎም ንሕና ቀዲልና።እቶም

ዝተረፍና ናይ በይንና ናብራ እቶም ዝተሰውኡ ናይ በይኖም ናብራ ኣይነበርምን ሓንቲ እያ። ስለዚ እንታይ ይስመዐኒ ኣነ ክሳብ ኣብታ ንሳቶም ዝተሰለፉላ ዕላማ ክሳብ ዝቐፀልኩ ንሳቶም እውን ይቕፅሉ እዮም ዘለው ኣነ እውን እነብር ኣለኹ በሃላይ እየ። ስለዚ ኩሉ ሻዕ ናቶም ነገር ክለፃል እንከሎ እታ ዓባይ ነገር ሸተት ዘይምባል፣እታ ዓባይ ነገር ንሳቶም ብጥምዮም ብዕምኦም ብዕሩቕም ከይደም ኣለው ንሕና ሎሚ ንበልዕ ኣለና ንሱቲ ኣለና ንኸደን ኣለና ንሱ ብዙሕ ሸግር የብሉን እታ ሸግር እትኸውን ሰቲና እንተጠሊምናዮም ሰቲና እንተገዲፍናዮም እንተደርቢናዮም እያ። ስለዚ ብውልቂ ሓደ ሓደ ግዜ ሱቕ ኢልካ ናይ ምትካዝ ናይ ሰብ ምዝካር ከምኡታት ይመዕእ እዩ። ግን ብዙሕ ናብ መሬት ምቕስቓስ ኣይኣቱን። ክስቶዶ ወደቕ ክስቶዶ ተረፈ ክስቶዶ... ናብኡታት ብዙሕ ኣይኣቱን። ይጋደል ኣለኹ ክሳብ እታ ታራይ እትበፅሕ እናተጋደልኩ እንተኸይደ ኸኣ ኣነ እውን ኣይሞትኩን ንሳቶም እውን ኣይሞትኩን ዝብል እምነት እዩ ዘለኒ። ዝኾነ ተጋዳላይ እውን እዚኣ ክኣምን እየ ዝደሊ። ዝኾነ ሸግር ከጋጥም እንከሎ ዝኾነ ፈተና ከጋጥም እንከሎ እታ ሓንቲ ክትዝክር ዘለዎ ንዕኡ ኣሚኑ ተራ በጊሓቶ ዝወደቐ ሰብ ኣሎ። ዕፃ በጊሓቶ ዝፀንሐ ሰብ የለን። ሕዚ በፃል ዕፃ ኮይኑ ዝፀንሐ ሓደ ሻዕ ዕፃ በጊሓትኒ ኣላ እሞ መንጠለ ክኸይድ እየ ክብል ኣይኸእልን። ፡እቲ ካልእ ሰብ መሰሉ እዩ። ኣብቲ ቃልሲ ዘይነበረ ሰብ ብዝመስሎ ክኸይድ ናይ ባዕሉ ናብራ ክደፍእ መሰሉ እዩ። ኣብታ ቃልሲ ዝነበረ ሰብ ግን መሰል የብሉን ናተይ ዝብሎ ህይወት የብሉን። እታ ሒዝዎ ዘሎ ህይወት ናይ ብዙሓት ሰባት ህይወት እያ። ንሳቶም ስለዝወደቁ እዩ ንሱ ጥዕዩ። ስለዚ እዚኣ እያ እታ ክትኸውን ዘለዎ ጌረ ዝሪኣ እምበር ናብ መሬት ምቕስቓስ ናብ ካልእ ትርጉም ዘለዎ ኣይመስለንን ብርግፅ ሓሓሊፉ ብልጭ ይብል ስምዒት ይፈጥር እዩ ማለት እዩ። ግን ካብ ንሓፂር እዋን ዝተወሰነ ደቓይቕ ንሓዕሊ ናብ ሓዘንን ናብ ምቕስቓስን ኣይኣቱን።”

ልዕል ኢሎም ዝተፀርሑ ጀጋኑ ሰማእታት ነቲ ፋሽሽታዊ ስርዓት እንትምክቱ ብኸብሪ ዝሓለፉ እዮም። ንደርግ ፈትዩ ክሳብ ዝፀልእ ቀጥቂጦም ብኸብሪ ዝተሰውኡ። ከም እኒ መለስ ዝኣመሰሉ ድማ ዕድመ ልክዖም ምእንቲ ረብሓ ብዙሓት ቀትርን ለይትን ተጋዲሎም እንተይተሓለልካ ብምስራሕ ገነት ኣብ ምድሪ ምፍጣር ከምዝከኣል ኣመላኺቶም ዝሓለፉ። ንፁሃት ስውኣት እውን ኣለው። ማለት እውን ብረት ኣይዓጠቑ... መድፍዕ ኣይተኮሱ ትግራዎት ብምኻኖም ጥራሕ ኣብ መዓልቲ ዕዳጋ ዝተጨፍጨፉ ሰማእታት። ዝስዕብ ሓበሬታ ቅድሚ ክልተ ዓመት ኣብ ወርሒ ሰነ ተሓቲማ ኣብ ዝተነነበት ጋዜጣ ሪፖርተር ዕላዊ ዝኾነ ምኻኑ ኣቐዲመ እሕብር።

ናይቲ ሸዑኡ ሰገን ናይ ሎሚ መንእሰይ ንጉሰ ሃይለስላሴ ቅድሚ 25 ዓመታት ወዲ ሸሞንተ ዓመት ነይሩ። ካብ ደብዳብ ሓውዜን ካብ ብሱል ጥረ ኮይኑ ዝተረፈ እዩ። ወለዱ ምንኣስ ሓውን

ሐዊሱ 15 ዓመት ስግራ አብ ሐንቲ ዕለት ረጊፎም። እዚአቶም ካብ እቶም አብ ዕዳጋ ሓውዜን ዝተጨፍጨፉ ብአሻሓት ዝቐፀሩ ንፁሃት ሰማእታት ሓውዜን እዮም።

ንጉሰ ሃይለስላሴ ቅድሚ እቲ ጨፍጨፍ ምክያዱ አብ ትሕቲ መሬት አብ ዝተኹዓተ ጉድጓድ ምስ አሕዋቱ ተሓቢኡ ድራር ዓረር ነፈርቲ ደርግ ካብ ምዃን ድሒኑ። አብታ ሸውኡ እዋን ዝነበረቶም ፀባብ ቤት ቁርሲ ዝነበሩ ተጠቀምትን ስድራን ዓመት ስጋን ግና ብአልማሚት ሃሊቆም። ካብ እቶም አብቲ ትሕቲ መሬት ዝተኹዓተ ጉድጓድ አዕቑቦም ዝነበሩ አርባዕተ አሕዋቱ ንንጉሰ ሓዲኡ ብንግር ነታጉ ሓሊፉ እዩ።

ልዕሊ ሰለስተ ሸሕ ንፁሃት ዝበልዐን “ ኮነ ተባሂሉ ብትልሚ ዝተፈፀመን “ ጅምላውን ግፍዓውን ጨፍጨፍ ሓውዜን ንንጉሰ ሃይለስላሴን ከምኡ ዝአመሰሉ ናይቲ ግዜ ህፃናት፣ ሰገናት፣ አቦታት፣ አዴታት አልቦ ስድራ አትሪፉ። ንጉሰ ድሕሪ ህልቂት ስድሩኡ ምስ አሕዋቱ ናብ ዓዲግራት አምራሑ። ምስ እነምበይትኡ ምንባር እንትጅምር ምረት እቲ ጨፍጨፍ አዐርዶ እናተሰቆሮን እናተሰመዖን ከይዱ። አሕዋቱ እውን ከምኡ። ስለዚ እዩ ድማ ምዕባይ ሓው ንንጉሰ ናብ ደምበ ሀ.ወ.ሓ.ት. ተፀምቢሩ ንፀላእቱን ፀላእቲ ህዝብን ክቃለሶም ወሲኑ። ገይሩዎ እውን። ንጉሰ ድማ ላዕልን ታሕትን ኢሉ ተማሂሩ አብ ክፍሊ ኳዕቲ ኅዳጉዲ ማይ ማሕበራዊ ረድኤት ትግራይ (ማ.ረ.ት.) ብክእለቱ የገልግል ኣሎ።

አብ 1980 ዓ.ም ቅድሚ 25 ዓመታት ብግፍዓዊ ደብዳብ ሓውዜን ዝፈትዎም ስድሩኡ አብ ጠላዕ ቀትሪ በዓረር ሚጋት ደርግ ዝተመንዘዐ ንጉሰ ነቲ ግዜን ድሕሪኡ ዝተፈፀመን ብምረት ይዝክሮ፡-

“...ስድራና አብ ዘይሓሰብዎ ብዓረር ምስ ተቐንፀሉ ገዛና ዓንዩ፣ ሓብሓቢ ስኢንና ተበታቲንና።” ይብል። ወሲኹ እውን “...ዘዕብየና ስኢንና አንከርተተና...በደልትና ግን ደቂሶም አይሓደሩን። ደም ንፁሃት ኩርንኩሪት ሒዙ ናብ ፍርዲ አቕሪቡዎም ዋግኦም ድማ ረኸቦም።...” ይብል።

ደርግ አብ ከተማታት ሓውዜን፣ ሳምረ፣ የጭላ ዘካየዶ ደብዳብ አረምንያዊ እዩ ተባሂሉ ዝግለፀሉ ምክንያት ኣለዎ። ብዓለምለኻዊ ሕጊ (ስምምዕነት ጀኔቫ) አብ ጥቕሚ ከይውዕል ዝተኸልከለ ከም ናፓል (ፓልም) ዝአመሰሉ መርዛም ቡንባታት ምጥቃሙ ብመፅናዕቲ ተረጋጊፁ እዩ። እቲ ጨፍጨፍ ዝተኸየደ ድማ አብ ልዕሊ ምስ ኩናት ዝኾነ ይኹን ርክብ ዘይብሎም ንፁሃት እዩ።

አብቲ ግፍዓዊ ደብዳብ ዝተሳተፉ አርባዕተ ሚጋት 24 ሄሊኮፕተራት አብ ዕለት ሮቡዕ ዕዳጋ ሓውዜን ከጥቅዓ ኮነ ተባሂሉ “ እንካ ሃባ ” ንዝበሃሉ ካብ ዝተፈላለዩ ጫፋት ትግራይ ንዝመፁ ሸማቶን ሸያጦን ከጭፍጭፋ ድምጺ ነጎድጓድ እናጋዋሓ ሰዓት 5:00 ረፋድ ጀሚረን ክሳብ 12:00 እቶ እቶ ብዘይንሕስያ እናተመላለሳ ንልዕሊ 3000 ንፁሃት ቀንጊለን። አብቲ ካብ ሓደ ሰድራ ክሳብ

ሸውዓተ ሰባት ዝሃለኸሉ ደብዳቤ፣ደም ሰብን ጥሪትን ተሓዋዊሱ ውሒጁ፣ከተማ ሓውዜን መሊኦ ዓንያ።

ደራሲ ብርሃኑ አባዲ ነቲ ግዜ ዘኪሩ፤

“...ሬሳ ሰብን እንስሳን ንምፍላዩ ክሳብ ዘፀገም ተበታቲኹ...” ይብል።ደርግ ኣብ ዕለተ ዕዳጋ ሓውዜን ግፍዓዊ ደብዳብ ከካይድ ዝተለመ ማእኸልን መራኸቢትን ተምቤን፣ክልተ ኣውላዕሎ፣ ዓጋመን እንደርታን ምኅኛ ኣለልዩ እዩ።

“...ደብዳብ ሓውዜን ከቢድ ዘርኢ ንምንጻፍ ዓሊሙ ዝተኻየደን ዘብሎ መልክዕ ዝሓዘ እዩ።...” እናበለ ይቕዕል ደራሲ ብርሃኑ አባዲ፣ምኸንያቱ እንተብርሀ”...በቲ ደብዳብ ዝተሰውኦ ሓደ ተጋዳላይ ህ.ወ.ሓ.ት. የለን።ብሰሩ እውን ኣብቲ ግዜ ኣብ ሞንጎ ህ.ወ.ሓ.ት.ን ደርግን ዝተኻየደ ኩኖት እውን ኣይነበረን።በቲ ግፍዓዊ ደብዳብ ሙሉእ ብሙሉእ ዝሃለቹ ዕዳጋ ‘ እንካ-ሃባ’ ክበሃሉ ዝመፁ ንፁሃት እዮም።ስለዚ እዚ ዘርኢ ንምንጻፍ ዝዓለመ ደብዳብ እዩ ዘይተብሃለ ኣየኒኡ ዳኣ ክበሃል?።ብተወሳኺ እውን ኣብ ዝኾነ ይኹን ወቕቲ ክጣሓሱ ዘይግበኦም ስምምዓት ጀኔቫ ጥሒሱ ዝተኻየደን ሰብኣዊ መሰል ደቂ-ሰብ ዝጋሃሰ ነውራም ተግባር እዩ...” ክብል ይውስኽ ደራሲ ብርሃኑ አባዲ።

ንደቡብ ኣፍሪካውያን ዘድመዩ ስርዓት ኣፓርታይድ፣ኣብ ማእኸላይ ኣሜሪካ ዝተፈፀመ ጅምላዊ ጨፍጫፍን፣ናዚያውያን ኣብ ልዕሊ ኣይሁዳውያን ዘካየድዎ ጨፍጫፍን ዝዳረግ ግፍዒ እዩ ተፈጻሙ ኣብ ሓውዜን።ሓበራውን ውልቃውን ሕቶ መሰል ደቂ-ሰብ ንምዕፋን፣ህዝቢ ከም ህዝቢ ንምጥፋእ ዓሊሙ ዝተኻየደን ግፍዓዊ ደብዳብ እዩ ደብዳብ ሓውዜን።

ገለገለ መዛግብቲ ታሪኽ ከምዝፀብፀብዎ ኣብ ትግራይ ክሳብ 90 ግዜ ዝተደጋገመ ጥቕዓት ዝበዕሐን ከተማታት እኳ እንተነበራ፣ኮነ ኢልካ ህዝቢ ከም ህዝቢ ንምብራስ ዓሊሙ ብዝተኻየደ ዘምስል ኣብ ዕለተ ዕዳጋኦ ዝተደብደበትን ዝንተ እለት ዘይርሳዕ ህልቀትን ዘተኣናገደት ግን ሓውዜን እያ።

እሞኽ ወረዳ ሓውዜን ድሕሪ ሙሉእ ሃገራዊ ሓርነት ኣብ ዝሓለፉ 22 ዓመታት እንታይ ተረቢሓ ንመርኣያ ክጠቅስ።ኣብ ዘፈር ትምህርቲ ቀዳማይ ብርኪ፣ካልኣይ ብርኪ፣መውዓሊ ህፃናትን ኣማራጺ ኣብያተ ትምህርትን ሓዊሱ 65 ትካላት ትምህርቲ ወኒኖላ።ብልዕሊ 14.2 ሚሊዮን ብር ወፃኢ ድማ ህንፀት ማእኸል መሰልጠኒ ቴክኒክ ተሳልጥ ኣላ።ሓደ ብኮምፒተር ዝሕገዝ ዘበናዊ ቤተ ንባብ እውን ኣብ ንጎኣ ይርከብ።

ብመዳይ ጥዕና ድማ 21 ኬላ ጥዕናን 3 ጣብያ ጥዕናን አለዋለ:: ሰለስተ ዓበይቲ አምቡላንስ እውን ንሕመማት ካብ መንበሪአም ናብ ማእኸላት ጥዕና ከመላልሳ ተመዲቦን አለዋ:: ብልዕሊ 17 ሚሊዮን ብር ህንፀት መባእታዊ ሆስፒታል ኣብ ከይዲ ይርከብ::

ከተማ ሓውዜንን 6 ገጠራት ጣብያ እታ ወረዳን ተጠቀምቲ መብራህቲ 24 ሰዓት ኮይነን እየን:: ሽፋን ፅሩይ ዝሰተ ማይ ኣብ ከተማ 85% ኣብ ገጠር 83% በፂሒ ኣሎ:: ኣብ ውሽጢ ወረዳ ሓውዜን ሓጋይ ምስ ክረምቲ ከራኽብ ዝኸእል ደረጃኡ ዝሓለወ 87 ኪሎ ሜትር ንውሓት ዘለዎ መንገዲ ተሃኒፁ ኣሎ:: ሓጋይ ጥራሕ ዘራኽብ 405 ኪሎ ሜትር መንገዲ ይርከብ:: 23 ጣብያታት እታ ወረዳ ምስ ዋና ከተማ ወረደኦም ከተማ ሓውዜንን ጎረባብቲ ወረዳታትን ዘራኽብ መንገዲ ተሃኒፁለን እዩ:: ኣብዚ ሕዚ እዋን ድማ ብፕሮጀክት ዮራብ ሓጋይ ምስ ክረምቲ ን 8 ጣብያታት ዘራኽብ 25 ኪሎሜትር ንውሓት ዘለዎ መንገዲ ኣብ ከይዲ ህንፀት ይርከብ::

ብአጠቓላሊ ኣብ ሓውዜን ኮነ ኣብ ኩሎም ኣኸራናትን መይዳታትን ትግራይ ዝተኸፈለ ደም ከንቱ ኣይተረፈን:: ኣብ'ቲ ብደም ዝጠልቀዩ ምድራ፡ኣብ'ቲ ኣዕፅምቲ ጀጋኑ ዘስፈረ መሬት ትግራይ ጥራሕ ወሲድና እኳ በብዓመቱ በዓል ክልተ ኣሃዝ ልምዓታዊ ዕብየት ይምዘግብ ኣሎ:: በዚ እውን መነባብሮ ትግራዎት ካብ ግዘ ናብ ግዘ ምምሕያሽ ናብ ዘርእየሉ ብርኪ በፂሒ ኣሎ:: ትግራይና መፃኢኣ ብሩህ ክኸውን ንለውጣ ዝተዓጠቐ ልዕሊ ሓደ ሚሊዮን ተምሃሮ ኣብ መኣዲ ትምህርቲ ይርከቡ:: ጣብያታት ምስ ወረዳታትን ምስ ዋና ከተማ ዞታታትን ዘራኽብ መንገዲ በብግዚኡ ይህነፅ ኣሎ::

ቀደም ብርቂ ዝመስለና ዝነበረ ርክብ ስልኪ /ብአውሩኡ ኣብ ከተማታት ግልጋሎት ሞባይል/ ክሳብ ጣብያታት ይባሃሕ ኣሎ:: ተወሳኺ ምምሕያሽ እኳ ዘድልዮ እንተኾነ 'ቅድሚ ምሕማምካ ምክልኻል' ዝብል ፖሊሲ ጥዕና ብኣተሓሳስባ ተታሒዞ ግልጋሎት ጥዕና ክሳብ ታሕቲ ወሪዱ ኣሎ:: መስተ ፅሩይ ማይ ይሰፍሕ ኣሎ:: ገንዘብ ንዘለዎ ሎሚ ብነፋሪት ካብ ትግራይ ናብ ካልኦት ክልላት ምዃድ ከም ገይፂ ዝቐፀር ኣይኮነን::

እታ ካብ ኣጋግዘ ጀሚሩ ፀልማት ዝጋርዳ ዝነበረ፡ብፍላይ ኣብ'ቲ ሕሱም እዋን ግዜ ደርጊ ዕዳጋታት ብለይቲ ብቅራረትን ማሾን ሽምዓን ዝካየደላ ዝነበረት ትግራይ 24 ሰዓታት ብመብራህቲ ተሰንዩ ንገድ ነጋዳይ ሕረስ ሓረስታይ ኮይኑ ኣሎ:: እዚ ድማ ውፅኢት ዕውት ፖሊሲ መንግስቲ ምዃኑ ዝካሓድ ኣይኮነን:: እዚ ንምርኣይ ንዘብቅዑና ሰማእታትናን ክሳብ ሕዚ ዕላማ ሰላም፡ ዴሞክራሲን ልምዓትን ንምርግጋፅ ኣብ ዝተነፀረ ዕላማ ነኪሶም ብፅንዓት ኣብ ምቅላስ ንዝርከቡ ጀጋኑናን ክብርን ሞጎስን ይግበኦም:: ሎሚ ኾነ ዕባሕ ንሓዋሩ ምእንተ ዕላማ ህዝቢ ትግራይ ዝወደቐ ቆራዓትን ንፁሃትን ቃሎም ኣይመክንን ብልምዓት ከምንድብሶ ድማ ኣይንጠራጠርን:: ቃል ሰማእታትና ከይተሸራረፈ ክትግበር ግን ሕዚ እውን ኣብ ቃልሲ ከምዘለና ክዝንጋፅ የብሉን::

ሎሚ እውን ሓድነትና አላሕሊሐም ናብቲ ዝሓለፍናዮ ዘበነ ድቕድቕ ፀላም ክመልሱና ተንኮላት እናአለሙ ዝሓድሩ ፀላእትና ብዙሓት እዮም።ንሕና እውን ተንኮላቶም እናመናናህና ብዓወት ተፀምቢልና ንቕድሚት ንመርኸ።

ንሓበሬታኹም

Welwalo_waw@yahoo.com

ተጠቐሙ